

Гаврилюк Н.М.

доцент кафедри української
та іноземних мов

Брунь Ю.В., Дацьков Р.А.,

студенти агрономічного
факультету, ВНАУ

ЛАТИНСЬКА МОВА У ЛЬВОВІ

Латинська мова почала функціонувати на українських землях у часи Галицько-Волинської держави. Уже під час правління Данила Галицького (1201–1264), зокрема після того, коли він став королем, латинська мова була однією з офіційних канцелярських мов Галицько-Волинської держави. Актова латина, представлена у XIV–XVIII ст., збереглася у майже семи тисячах томів рукописних судово-адміністративних книг Львова, Галича, Жидачева, Белза, Перемишля та інших міст.

У документах XVI ст. Львів називають прикрасою держави, оберегом впливової Русі, подругою Атени-Паллади – покровительки мистецтв, матір'ю талантів (*ornamentum regni, munimentum primariae Russiae, Leopölisamīca-Pallādi, materingeniōrum*).

Поширений у Європі звичай – оздоблювати житлові будинки латинськими афоризмами – був властивий і Львову.

Так звану Докторську Каменицю збудовано 1570 року для доктора Доменіка Гепнера. Далі він належав переважно лікарям і аптекарям. Звідси і назва.

Дуже цікавий триповерховий будинок з трьома вікнами, побудований у стилі Ренесансу 1570 року для лікаря Д. Гепнера. Цей будинок отримав назву «Докторський дім» (площа Ринок, 28).

Два його портали і вікна прикрашені латинськими сентенціями.

На Будинку Пір Року (Вірменська, 23) читаємо такі надписи:

• *Ergo ageterrae Pingues olumprimi sextemplo a mensibus anni Fortesinuertanttauri.* – Отже давай, хай сильні воли масний ґрунт землі відразу з перших місяців року перевертають.

• *At rubicunda Ceres medio succidituraes tu*

Et medio tostasae stuterit area fruges. - А Золотисту Цереру [=колосся] коситься в найбільшу спеку. І в найбільшу спеку тік молотить висохле зерно.

• *Et varios ponit faetus autumnusetalte. Mitis in apricis coquitur vindemias axis.* – І різні осінь приносить плоди, і високо На зігрітих сонцем скелях припікається виноград.

• *Frigoribus parto agricolae plerum quefruuntur*

Mutuaque inter se laeticon vivia corant.- В холодну пору селяни здебільшого користають з набутого І радісні влаштовують спільні застілля.

На центральному барельєфі – Сатурн у вигляді напівлежачого сивого діда з крилами, лівою рукою він спирається на пісочні ваги, а на долоні правої руки тримає велику кулю.

Над цим барельєфом чорною фарбою написано: *Aúreus háncvit (am) ínterrís Satúrnus agébat.* – Золотий Сатурн проводив це життя на землі.

Традиція прикрашати будинки латинськими висловами була і в XVIII–XIX ст. До таких споруд належить Домініканський собор (1745–1764), побудований за проектом військового інженера Яна де Вітте.

Цікавий інтер'єр собору, в якому збереглися численні пам'ятки скульптури, серед інших – мармуровий надгробок.

Над головним входом собору, вгорі на фронтоні, написано: *Soli Deo honor et gloria.* – Єдиному Богу – честь і хвала.

На задній стіні каплиці Боїмів розміщені портрети її засновників і написи.

GEORGIVS BOIM, CONSVL LEOPOLIENSIS, CAPELLAE ISTIVS FVNDATOR: ANNO 1617. – Засновником цієї каплиці 1617 року є львівський консул Георгій Боїм.

Каплиця цікава однією особливістю на її куполі розміщене зображення сидячого Ісуса Христа у Гевсиманському Саду, що не є характерним для скульптури. Під зображенням можемо прочитати: O MOS OMNES QUI TRANSITIS PER VIAM ATTENDITE ET VIDETE SI EST DOLOR SICUT DOLOR MEUS TREN. I – О ви всі, що йдете цією дорогою, зверніть увагу і подумайте, чи є ще біль, схожий на мій біль. Плач Єремії.

Велика кількість надписів міститься на фасадах будівель навчальних закладів.

На головному корпусі національного університету «Львівська політехніка» (вул. С.Бандери, 12) читаємо: *Littēris et artībus.* – Для науки і для мистецтв (Наукою і мистецтвами).

На головному корпусі Львівського національного університету імені Івана Франка (вул. Університетська, 1) написано: *Patriaedecōri, civībus educandis.* – Для слави батьківщини і виховання громадян.

На корпусах Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького бачимо назви медичних наук латинською мовою: *PHYSIOLOGIA, ANATOMIA, HISTOLOGIA, CHIMIA MEDICA, HYGIENA, PHARMACOLOGIA, PATHOLOGIA, ANATOMIA PATHOLOGICA, MEDICINA FORENSIS.* –п Фізіологія, анотомія, гістологія, медичнахімія, гігієна, фармакологія, патологія, патологічнаанатомія, судова медицина.

На корпусі бібліотеки технічної літератури, що при

Львівському Політехнічному Університеті бачимо напис: *Mismortui vivuntet muti loquuntur.* - Тут мертвіживуть і німірозмовляють.

У читальній залі наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка, що на вул. Драгоманова, 5, читаємо різні написи:

1. *Duxatque imperātor vitae mortalium aņimus est.* – Душа – полководець і володаржиття людей;

2. *Labor omnia vincit* (*Vergilius Maro*). – Працяперемагає все (Вергілій Марон);

3. *Doctrīna est fructus dulcis radīcis amārae.* – Наука – солодкий плід гіркокого кореня;

4. *Abomnībus libenter disce, quodnescis.* – Охоче вчисявідусіх того, що не знаєш.

5. *Felix, qui potuit rerum cognoscere causas.* – Щасливий, хто зумів розпізнати причину речей;

6. *Sapientia sola libertas est.* – Єдина свобода – мудрість;

7. *Duābus alis homo sublevātur a terrēnis: simplicitāte et puritāte.* – Людина піднімається над земним за допомогою двох крил: простоти і чистоти;

8. *Ego sum, quid scio hominem scientiam.* – Я є той, хто навчає людину знань.

Література:

1. Гриценко С. П., Балалаєва О. Ю. Латинська мова для студентів-агробіологів. Навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.

2. Рєвак Н.Г., Сулим В.Т. Латинська мова (для неспеціальних факультетів) 2-ге вид., виправлене і доповнене. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2006. – 415 с.

3. Яковенко Наталя, Миронова Валентина. Латинська мова: Підручник. Видання друге, доповнене. Львів: Видавництво Українського Католицького Університету, 2002.

4. Веб сайт: <http://www.leopoli.ho.com.ua/>